

Hátrányos helyzetű járások és települések

Urbáné Malomszki Mónika

Jogi szabályozás

- Felhatalmazás alapja: 1996. évi XXI. Törvény a területfejlesztésről és területrendezésről
- 290/2014. Kormányrendelet a kedvezményezett járások besorolásáról
- 105/2015. (IV. 23.) Korm. Rendelet a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételeiről

Hátrányos helyzetű járások és települések

- A **jársók** és a **települések** területi fejlettség alapján történő besorolásánál a társadalmi és demográfiai, lakás és életkörülmények, helyi gazdaság és munkaerő-piaci, valamint infrastruktúra és környezeti mutatókból (négy mutatócsoport) képzett komplex mutató

- **fejlesztendő járások:** a kedvezményezett járásokon belül azok a legalacsonyabb komplex mutatóval rendelkező járások, amelyekben az ország kumulált lakónépességének 15%-a él,
- **kedvezményezett járások:** azok a járások, amelyeknek komplex mutatója kisebb, mint az összes járás komplex mutatójának átlaga,
- **komplex mutató:** társadalmi és demográfiai, lakás és életkörülmények, helyi gazdaság és munkaerő-piaci, valamint infrastruktúra és környezeti mutatókból képzett, összetett mutatószám,
- **komplex programmal fejlesztendő járások:** a kedvezményezett járásokon belül azok a legalacsonyabb komplex mutatóval rendelkező járások, amelyekben az ország kumulált lakónépességének 10%-a él,
- **regionális szempontból kedvezményezett járások:** e rendelet figyelembevételével a megyei közgyűlések által kijelölt járások,
- **súlyos természeti vagy művelődési katasztrófa sújtott térség:** a fejlesztendő járással egyenlő mértékben érintett térség, amelyben a járák felzárkózása, a helyi társadalmi-gazdasági élet normál működésének beindítása tartós, több éves fejlesztést igényel, ahol a térség fejlődési lehetőségét a katasztrófa több évre súlyosan korlátozza,

A térségek társadalmi-gazdasági és infrastrukturális fejlettségét mérő komplex mutató kiszámításánál használt adatok köre

I. Társadalmi és demográfiai helyzet mutatók:

- **Ülőnépesség** (várakozás nélkülről az adott járás népességének mekkora aránya él 120 és 1402-nél magasabb népességű településen), %
- **Halkodás ráta** (az ezer lakosra jutó halkodások száma) (az utolsó öt év átlaga), %
- **Vándorlási különbözet** ezer lakosra (az utolsó öt év átlaga), fő
- **Tízrehozott éves állandó lakosra jutó bölcsészeti ellátás és nevelési-nevelési gyermekfelügyelet szolgáltatást nyújtó fővelőhely száma, db**
- **Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek aránya a 0-24 éves állandó népességből, %**
- **Alévi korúak ellátásában (rendszeres szociális segélyben és foglalkoztatási helyettesítő támogatásban) részesítettek ezer állandó lakosra jutó száma, fő**

II. Lakás és életkörülmények mutatók:

- **Házműtől lakások ellátottság aránya, Ft**
- **Az utolsó öt év során épített lakások aránya az időszaki végi lakásállományból, %**
- **Közfürdő nélküli (lakott) lakások aránya a lakott lakásokból, %**
- **Az egy állandó lakosra jutó SZJA-alapú képzési kiadások aránya, Ft**
- **A természetes személyek által üzemeltetett személygépkocsik kor szerinti súlyosított ezer lakosra jutó száma, db**
- **Szüléskor várható éleptartam - férfiak, év**
- **Szüléskor várható éleptartam - nők, év**

III. Helyi gazdaság és munkaerő-piaci mutatók:

- **A 18 éves és idősebbek között a legáltalánosabb köznevelési éremmel rendelkezők aránya, %**
- **Nyitvatartott álláskeresők aránya a munkaképes korú állandó népességből (éves átlag), %**
- **Tartósan - legalább 12 hónapja folyamatosan - nyitvatartott álláskeresők aránya a munkaképes korú állandó népességből, %**
- **A legfeljebb általános iskolát végzett nyitvatartott álláskeresők aránya, %**
- **A működő vállalkozások ezer lakosra jutó száma, db**
- **Külsőkereskedelmi üzletek ezer lakosra jutó száma, db**
- **Az önkormányzatok helyi adóbevételeinek aránya a tárgyévi bevételeikből, %**

IV. Infrastruktúra és környezeti mutatók:

- **Köztisztviselői szennyvíztisztító-hálózatban kapcsolódott lakások aránya, %**
- **A rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya, %**
- **Szükségszerű internet előfizetők ezer lakosra jutó száma, db**
- **Képzési ráta aránya az összes önkormányzati fenntartású köznevelési, %**

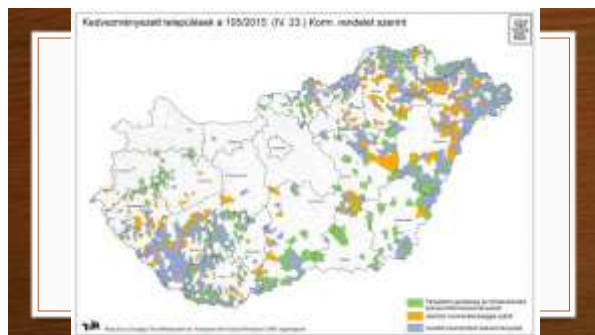
Kedvezményezett járások a 2005-14. (XI. 26.) Kormányrendelet szerint

- **jelentős munkanélküliséggel sújtott települések:** azok a települések, amelyekben a munkanélküliség ráta meghaladja az országos átlag 1,75-szeresét,
- **kedvezményezett települések:** társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett, illetve a jelentős munkanélküliséggel sújtott települések,
- **komplex mutató:** társadalmi és demográfiai, lakás és életkörülmények, helyi gazdaság és munkaerőpiac, valamint infrastruktúra és környezeti mutatókból képzett, összetett mutatószám,
- **munkanélküliség nála:** a nyílvántartott álláskereső aránya a munkaképes korú állandó népességből,
- **társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések:** a komplex mutató alapján rangsorolt települések legkedvezőtlenebb harmada.

A települések társadalmi-gazdasági és infrastrukturális fejlettségét mérő komplex mutató kiszámításánál használt adatok köre

1. mutatócsoport: Társadalmi és demográfiai helyzet
 - Házterhelés róta (az 1000 lakosra jutó lakhatások száma) az elmúlt öt év átlaga, %
 - Visszatérési mutatószámok: a lakosok járulékokat fizető aránya, db
 - Tízéves 0-2 éves illandó lakosra jutó belsőkereseti ellátási és nyelvtanulási gyermekfelügyelet szolgáltatás utójártóinak száma, db
 - Rendelkezésre álló lakosok lakóhelyükön való tartózkodásának aránya a 0-24 éves állandó népességből, %
 - Akár koraiak előállításban (rendszeres szociális segélyben és foglalkoztatási helyteremtő támogatásban) részesülnek ezer illandó lakosra jutó száma, fő
2. mutatócsoport: Lakás és életkörülmények
 - Használt lakások átlagos ára, Ft
 - Az országos év szerinti átlagos lakosra jutó lakásárhoz képesti eltérés, %
 - Komfort nélküli lakatok lakosok a lakosok lakások %-ában
 - Az egy illandó lakosra jutó SZJA-alapot képező jövedelem, ezer Ft
 - A területre vonatkozó átlagos évi közüzemi szolgáltatások költségei az országos átlaghoz képesti eltérés, db
3. mutatócsoport: Helyi gazdaság és munkaerőpiac
 - A 18 éves és idősebbek között a legalább középsokolai érettségivel rendelkezők aránya, %
 - Nyílvántartott álláskereső aránya a munkaképes korú állandó népességből, %
 - Távolsági - legalább 12 hónapja folyamatosan - nyílvántartott álláskereső aránya a munkaképes korú állandó népességből, %
 - A legfeljebb általános iskolát végzett nyílvántartott álláskereső aránya, %
 - A működő vállalkozások ezer lakosra jutó száma, db
 - Közközművelés utókezes ezer lakosra jutó száma, db
 - Az önkormányzatok helyi adóbevételeinek aránya a tárgyévi bevételéből, %
4. mutatócsoport: Infrastruktúra és környezet
 - Közművelés utókezes lakosokhoz kapcsolódó lakások aránya, %
 - A rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakosok aránya, %
 - Szélessávú internet előfizetők ezer lakosra jutó száma, db
 - Képzett munkások az összes munkaviszonyban állóak közül, %
 - A megveszélyeztetettség mutatója, perc
 - A geográfiai csoportok elérés mutatója, perc

Kedvezményezett települések és járási viszonya

- Az a település, amely társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezettnek **vagy** jelentős munkanélküliséggel sújtottnak minősül, a kedvezményezett járási besorolásáról szóló kormányrendeletben meghatározott **kedvezményezett járással azonos elbánásban részesül** a fejlesztési célú támogatásokhoz való hozzáférés tekintetében.
- Az a település, amely társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezettnek **és** jelentős munkanélküliséggel sújtottnak minősül, a kedvezményezett járási besorolásáról szóló kormányrendeletben meghatározott **fejlesztendő járással azonos elbánásban részesül** a fejlesztési célú támogatásokhoz való hozzáférés tekintetében.
- Az a település, amely társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezettnek **vagy** jelentős munkanélküliséggel sújtottnak minősül, **és** a kedvezményezett járási besorolásáról szóló kormányrendeletben meghatározott **fejlesztendő járási viszonyban** található, a **fejlesztendő járással azonos elbánásban részesül** a fejlesztési célú támogatásokhoz való hozzáférés tekintetében.